

valunk, ha az ifjúságot ahoz hozzá nem szoktatjuk már kezdetől fogva.

Ki kell irtani az új generációból azt a tudatot, hogy ebben az országban mindenki a — papirosból akar megélni, amint néhai Tóth Béla (vagy Porzolt?) mester bizonyos keserűséggel mondotta . . .

Meg vagyok győződve, hogy a vázoltam kettős rendszer mellett a mai tudományos pályákra tóduló fiatalság fele már a negyedik-ötödik iskola után az ipar és az intenzív földkultúra szolgálatába szegődnek. Keletkeznek egy intelligens, erős gazda és iparos osztály, amely nem félne az élettől, mert tudna és bírna dolgozni.

Hogy vajon szükségünk volna-e egy ilyen dolgos elemre, erre a gyakorlati ember igen sok példát mondhat.

Nagybirtokosaink legnagyobb része azon panaszkodik, hogy birtokait kénytelen bérbe adni, mert szűkölködünk alkalmas gazdatisztekben. Azt mondják, vannak kiválóan képzett gazdatiszjeink, de a nagy többség tudásához képest tulságos nagy igényű, viszont hiányzik belőlük a kalkulálási képesség és a — kereskedői szellem.

Gyáraink legnagyobb része, dacára, hogy igen kiváló technikusokat nevelünk, egyes detail üzemek vezetéséhez, pl a textil-, vagy a kémiai iparnál a mesterséghez értő technikusokat legtöbb esetben külföldről kénytelen behozatni.

Mindez azt mutatja, hogy az elméleti oktatás mellett háttérbe szorítjuk a gyakorlati élet szempontját.

A fiatalság legnagyobb része, amikor az egyetemeket elvégezte, inkább tudósjelölt, alapos tudás nélkül, semhogy a gyakorlati élet biztos kitartó munkása volna.

Valamint tanulhatnánk az amerikaiaktól is. A napokban került kezembe egy érdekes kis füzet: „Bulletin of Atlanta law school“, amiben röviden az atlantai jogi iskolát ismergetik.

Az iskolának két évfolyama van. Amely két év alatt a hallgatót az elméleti ismeretek mellett előkészíti egyszersmind a jognak arra a gyakorlati ágára, amelyben dolgozni akar. Holott nálunk négy évig hallgatnak s ezek után következnek a doktori vizsgák. Akárhány doktor, diplomával a kezében, képtelen a leg-egyszerűbb periratot megszerkeszteni! Viszont hogy valaki jó periratot szerkesztszen, tárgyaljon, nem is föltétlenül szükséges hozzá „doktor“-nak lenni.

Szóval a jövő nemzedék kiképzésénél új ösvényekre kell lépni. Ez olyan probléma, hogy a kérdés megvitatására az egész társadalomnak össze kell fogni. S a fő, hogy a jövő irányelveinek megállapításánál minden egyes életpályának számottevő gyakorlati embereit is meg kell hallgatni. Mert utóvégre elismerjük, hogy a tudomány — öncél. Ugye ahoz, hogy valaki hasznos állampolgár legyen és igazán megállja a helyét, nem mindig — tudomány kell. Az átlagemberekből ne akarjunk tehát tudósokat nevelni. Neveljünk jó gyakorlati embereket.

Akikben nagy a tehetség és ihlet, azokból a formális képesítést tanúsító diploma nélkül is lehet azután igazi tudós.

Dr Bognár Mátyás.

Ötven év egy egyesület történetéből.

Alig van széles hazában magyarabb egyesület, mint a Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete. Méltán érdemli ez a jeles egyesület, hogy most, fennállásának ötven éves fordulóján, bővebben is megemlékezzünk róla.

A nemes hivatást teljesítő egyesület megalapítását elsősorban egy minden magyar ember előtt örökre dicső, örökre áldott név, Damjanich János özvegyének neve teszi emlékezetessé.

Akkor alakult ez az intézmény, amikor sötét fellegek borították el hazánk eget. A nemzet legjobbjai jeltelen sírokban porladtak, vagy kezükön szomorúan sirt, csörgött a rablánc. És sem a hamvadókat, sem az élőhalottakat nem lehetett síratni. Még a gyászt is megtiltotta a minden szabad lehelletet leigázó államhatalom vaskeze.

Lassan, lassan, 1861-ben, a kis alkotmány idején kezdett egy kissé pirkadni a hajnal. Ezt a halvány, csekély derűt használták föl nemzetünk vezetői arra, hogy legalább társadalmi téren, szüntessék meg némileg a zsibbadt tespedést. Siettek munkájukkal, mintha sejtették volna, csalóka a tavasz derűje, s még nem jött el a fölkelő nap, áldást-hozó sugaras fényével.

Damjanichné lelkét a végzet ránehezede csapása mélyen lesújtotta. De az aradi katasztrófa sem törhette meg nagy lelkét. Boldog már nem lehetett, mások boldogságán akart munkálni. Az ő kegyei kiapadhatatlanok voltak. Más könnyeinek a fölszárításában kereste hát életének nemes munkáját, célját.

Az árvákért akart élni, s agyában akkor fogalmazott meg az országos magyar gazdasszonyok egyesületének eszméje. Ő volt, aki elvetette a kis magot, amelyből immáron szép, terebélyes fa lett.

Emlékezetes napon, 1861 március 15-én alakult meg az egyesület. Elnök, — még akkor csupán egy volt — Damjanich Jánosné lett, választmányi tagok pedig Benedikty Györgyné, Zierer-Hódy Julia, Kardos Teréz, gróf Károlyi Istvánné, Kövérné-Komlóssy Ida, Simigh Istvánné, Sztankó-Csapliczky Lilla és Zezler Jenőné. A jegyzői tisztelet Veres Eszterre bízta, aki *Eszti néni* név alatt, az irodalom terén is buzgalommal és szép sikerrel működött.

Később, mikor külföldről hazaérkezett, belevonta Damjanichné munkájába Batthyány Lajos özvegyét is. Fájdalmuk, veszteségük közös volt, a jótékony nemes munkájában egyesültek. Ugyan-csak egy március 15-én, Damjanichné és Bónis Sámuelné vezetésével, lelkes magyar nők tisztelegtek a vértanu halált első miniszterelnök özvegyénél, s fölkérték, fogadná el a már működő egyesület alelnökségét.

Mélyes gyászában, magyar szíve minden szeretetével, nagy lelke minden energiájával csatlakozott Batthyány Lajosné. A honleány és anya tisztelet vállalták magukra ezek a dicső nők, s minden törekvésük az árvaügy ápolása lett ezentul.

Előítélettel, gunynyal, szűkkeblűséggel kellett küzdeniök. A „Kalarabi G'sellschaft“ gunynév sokáig rajta tapadt az egyesületen, valamint *Gyuri néni*nek neveztek s az élelapokban főzökanállal ábrázolták Sztupa Györgyöt, a magyar gazdasszonyok fáradságot nem ösmerő, buzgó titkáraját.

Néptörzs volt akkor nemzetünk, *geográfiai* fogalom Magyarország. A helytartó korán — már 1862-ben — igen görbe szemmel nézte a gyűléseket, s nem engedte meg, hogy az egyesület a „nemzet gazdasszonyai“ címet vegye föl. A bemutatott alapszabályokból is törölte a „honleány“ és „hazafi“ kifejezéseket. Csak „nő“ és „férfi“ tagot irhattak.

De nem csüggedtek a törhetlen lelkü alapítók. A sajtó hazafias része is — amennyire a cenzura engedte — támogatta a magyar gazdasszonyok aspirációit, s különösen nagy propagandát fejtett ki az egyesület érdekében *Emília*, a „Családi Kör“ kitűnő szerkesztője.

Többen és többen sorakoztak a kibontott zászló köré. Az első küzdelmes év után, 1862-ben, báró Radák Istvánné, a nemes honleány, gróf Zichy P. Ferencné, Degré Alajosnak, a népszerű és jeles irónak felesége, gróf Wenkheim Józsefné és gróf Bánffy Miklósné egy napon léptek be alapító tagoknak. Ekkor lett alelnök strozzi Vidats Jánosné, a híres magyar vasgyáros és később ellenzéki képviselő neje, akinek nyul-utcai házában, saját pénztárából is bő alamizsnák jutottak az árvák részére.

A kezdettel foglalkozván leginkább, szűk is a terünk minden egyes alapító, minden egyes nemeslelkű adakozó fölemlítésére. Az egyesület azonban, leküzdvén az alakulás nehézségeit, egyre szélesebb mederben mozgott. Egyre nagyobb tényező

lett társadalmi életünkben is. A magyar filantrop törekvések közt első helyet foglal el a Damjanichné által vezetett lelkes hölgygárda, amely minde-nütt kitünt, ahol hazánkat csapások sujtották. Első rendkívüli ténykedése az 1863-iki rettenetes aszály idejére esik. Soha el nem muló emléket állított ennek az esztendőnek koszorús irónk, Jókai, aki a „Szerlem-bolondjai“-ban még az ő ragyogó tollát is felülmuló színekkel festi a nyomort és pusztulást. A pusztát, amelyen egy fűszál nincs, ahol elhervadtan találja Harter Elemér a *délvirágokat* s üresen a házat, amelyben Világossy Ilonka lakott . . .

Ebben a borzalmasan inséges esztendőben lépett ki először igazán a cselekvés terére a magyar gazdasszonyok országos egyesülete. Még a leg-zsugoribb ember is kinyitotta akkor a bugyellárát, úgy, hogy 1863. augusztus 5-től alig pár hét alatt 21,683 forint gyűlt össze.

1864. februárjában tartották meg az anyáinknak ma is élénken emlékében élő *inséges bazárt*. Batthyány Lajosné kezdeményezte, s az ország leg-szebb, legelőkelőbb leányai, asszonyai csaptak föl árusítóknak.

A *Lloyd* épületben a virágos, színes sátrakban nagy élet zajlott. Tóth Kálmán „Bolond Miskája“ a bazár képét hozta. Elöl Damjanichné, Batthyányné képével, s alól a kétértelmű fölírás-sal: „Azok az *áru*lok, akiket még Bolond Miska is szeret.“ Ezekből a lapokból egy óra alatt ezer példányt adott el báró Orczy Thekla.

Ki ne hallott volna lovagok virága, Almássy Pálról, aki a csodaszép Zichy Jánosné — Kray Maritól ezer forintot vásárolt egy csókot. Zsedényi, az ország Sparmeister-ja, száz forintot adott herceg Odeschalchi Gyuláné sátrában egy kupica pálinkáért. Zichy P. Ferencné disznúárkat árult, s egy gyufatartóért ötszáz forintot kapott báró Sina Simontól. A legkomolyabb férfiak is szeretettel, lelkesedéssel támogatták a nők buzgó törekvését. Deák Ferenc, a haza bölse, sajátkezüleg faragott botokat, fülbevalónak való, cseresznyemagból vésett kosárcakát ajándékozott az egyesületnek, amelyet a bazárban Keglevich Béláné árusított. Jókai hazaíus versekkéket, mondásokat irt föl bonbonnierekre, amelyeket egy óra alatt elkapkodtak. Nagy kelete volt az ékszerész boltban a *48-as* Máriás huszasokból fűzött karpereceknek. Ezeket Vitális Mórné és gróf Pejachevich Pálné árulták.

Szem nem maradt szárazon, mikor egy szegény cselédlány egy kosár tojást ajánlott fel elárusításra. Darabja *tíz forintjával* kelt el és Nyilas Samu, a poeta-pap, „Egy kosár tojás“ címen szép versben írta meg a jelenetet, mikor Batthyány Lajosné és Damjanichné megszorították a jöszivű, lelkes magyar parasztlány kezét.

Az 1865-iki árvíz, az 1866-iki fagykár idején ismét tetemes segélyeket juttattak az inségeseknek jeles gazdasszonyaink. Az 1871-iki „árvíz-bazár“ nem kevésbé volt híres, mint elődje, az 1864-iki. Ezt gróf Csekonics Jánosné rendezte.

Az inségeseknek élelmiszereket is küldtek. Az élelmiszerek kiosztásában a helyszínen két rendkívül buzgó tag, Konkoly Ferencné és Simegh Istvánné munkálkodtak.

Damjanichné főcélja azonban mégis az *árva*ügy volt. Saját otthon teremtene az apátlan, anyátlan leánykáknak. Erre törekedett, erre buz-dította segítőt. Elő is teremtett a lelkes női gárda egy tekintélyesebb összeget s az árvaház céljára meg is vásárolt a *Három dob-* és Rottenbiller-utca sarkán egy 1200 négyszögöles telket. Szerény épület állt csak a telken, amelyet aztán kibővítettek, át-alakítottak s 1866. június 20-án — tehát éppen erre a hónapra eső emlékezetes fordulón — huszonegy árva lánykát vezettek be saját otthonukba a nemesszivű urasszonyok. Az intézetet a pesti ev. ref. egyház halhatatlan érdemű egykori superintendense, Török Pál és Kriegler József iskolafelügyelő avatták föl. Az árvák szeretetteljes gondozója Veres Sándorné lett, az elemi iskola vezetője Gál Karolin, az érdemes iróné.

Ez volt Damjanich Jánosné és munkás gárdájának egyik legszebb napja. A hetvenes évekre esik Hollán Ernőné hervadhatatlan érdemű kiváló buzgalmu alelnökségének ideje.

Lépésről-lépésre nem kiserhetjük mi immár a fejlődést, virulást. Egyre nagyobbodott az árvaház s megható ünnepet ültek az új, kibővített otthonban, amikor 1876-ban már száz *bennlakó árva* jelenlétében leplezte le az akkori kiváló alelnök, uverbázi Kármán Lajosné, az ő indítványára, a tagok hozzájárulásával, Damjanichnének Vastagh György által festett remek portráját. Az ünnep-ség keretében a Nemzeti színház két oszlopos tagja: Ujházi, Tóth Kálmánnak: „Damjanichnéhez“ irt versét, Felekiné pedig Erdélyi Bélának az „Árvák“-ról írott költeményét szavalta el.

Természetes szénsavdús savanyúvíz a mohai

ÁGNES

forrás. Legjobb asztali és üdítőital. Kitűnő szolgálatot tesz az emésztési zavaroknál.

Járvány idején préservatív gyógyszernek bizonyult.

Szét-küldése **Édeskuty L.** udvari szál-ító által Budapest.

— Kapható mindenütt. —

Uj, pompás gyógyépület.

Rohitsch Sauerbrunn

Wien, Marburg, Pragerhof, Grobélno, Steinbrunn, Triest, Zágráb, Budapest

Stájer tartományi győgyintézet. 600 szoba 2.-kor-tól. Teljebb, villamos világítás, lift, hegyvidéki tórendez.

Május 15. — szeptember 30. — Enyhe, subalpin éghajlat. Szőlő és porzósok. — Prospektusok.

ivó- és fürdőkurák kiváló győgyeredménnyel: gyomor-, bél- és májbajoknál, epekö-nél, cukros húgyárnál, köszvénynél.

Az első súlyos veszteség Sztupa György halálával érte az egyesületet. Az ő önzetlen, buzgó, lelkes működése arany betűkkel él a magyar gazdasszonyok annalesében. A második nagy gyász, a vértanu özvegyének, Batthyány Lajosnénak, elhunytá — 1888. október havában — volt, akit nemcsak az egyesület, de az egész nemzet hulló könnyeitől kísérve helyezték el martyrhalált halt dícső férje hamvai mellé.

Az egyesület szorgalmas tevékenységét, gyarapodását jelenti a cinkotai árvaház. Ebben nagy érdeme van Beniczky Gáborné — Batthyány Ilona grófnőnek, aki ottani remek parkját ajánlotta föl az intézet céljaira.

Damjanichnének odaadó, hű munkatársa lett később gróf Batthyány Gézáné, aki édes anyja elhunytá után a dícsőült nyomdokaiba lépett.

Gróf Pálffy-Daun Lipótné, Hegedűs Sándor és egerbegyi Gruz Albertné lettek utóbb az al-elnökök. Utóbbinak még a vigalmi bizottságban is hervadhatatlan érdemei vannak. Az általa páratlan buzgalommal, lelkesedéssel, sikerrel rendezett *Élő sakk, Négy évszak* s az elmúlt farsang cabaret-val élénkített álarcos bálja, amely mind egy zászló alá egyesítette a főváros elite közönségét, tetemes összegeket juttatott az árváknak. Gruzné neve egyike a legfényesebbeknek a gazdasszony-egylet évkönyveiben. Ritka energiájával ha valamit megkezdett, mindig diadalra vitte az ügyet, s méltán nevezte Damjanichné „legjobb katonájának”. Az árvák ügye iránti buzgalma, a közjótékonyság körül kifejtett páratlan áldozatkészsége különben nemcsak országos elismerést vívtak ki számára, de legfelsőbb helyen is fölkellették a figyelmet, úgy, hogy a király az Erzsébet-renddel tüntette ki.

Kiváló buzgósága, lelkesedése által tünt ki még Klauzál Gáborné, aki a tanügyi bizottságban évekig sikerrel működött és nagy eredményeket ért el. Oszlopos tagok voltak a néhai Bőke Gyuláné, Adler Antalné s azok máig számosan, akik teljes odaadással szolgálják a nemes ügyet.

Most, hogy az egyesület ötven éves fennállásának ünnepét üli, méltó büszkeséggel tekinthet vissza a multba. Reménytel a jövőbe. Ha a dícső dícsője, Damjanichné, nem is érte el ezt a napot, élvezte népét az „ígéret földére.” A nagyasszony pályáját megfutotta. Övé már a mennyek koronája, s halála, amely egy szépen eltöltött élet után patriárkai korban következett be, nemcsak az egyletnek, az egész magyar nemzetnek is gyász volt. Ravatalát a legtisztább könnyek, a hála könnyei öntözték. Sirján örökké nyilni fog a szeretet soha el nem hervadó virága.

A munkát, amelyet ő megkezdett, vajha az ő intenciói szerint is folytatnák. Vajha minden magyar gazdasszony lelkében ezután is ott élne Damjanich Jánosné törhetetlen hazafisága, nemessége, emberszeretete, s minden asszonyi érények legszebbike: az *odaadó, önzetlen jószág*. Vajha vezetné az egyesületet továbbra is az ő géniusza.

A mi tolvajnyelvünk.

Talán egyetlen „foglalkozási ág”-ban sincs annyi szakkifejezés — amit a laikus nem kapiskál — mint a zsurnalisztikában. S az évtizedek óta szinte meggyökeresített nyomdai és redakciós műszavakon kívül újabban feltűnően sok különös, groteszk, mulatságos kifejezés is polgárjogot nyert. Ez nem frázis: valóban polgárjogot. A sajtóban született és befentesek közt maradt terminus technikusok mellett egy dús, ha úgy tetszik: kétesértékű argó-kincs támadt, amely gyorsan kivonult a legáltalánosabb közhasználatba is. És ez a füreca, ultramodern, önkéntelen nyelvújítás külön elmélyedő nyelv-buvárt vindikálna.

Egy szörtőlődő, öreg kollégától (az ilyet *szokálás*-nak nevezik a *mudernék*, bárha bajszot se visel) hallottam a panaszt, hogy a *pibeczek* (fiatal zsurnaliszták, kezdők, volentérek, régenre újdonszok) gonoszul rontják a szép magyar nyelvet és erkölcsi fölfogásukat jellemzi, hogy legtöbb szavukat a *jénise déveráj*-ból, a tolvajnyelvből — lopják. Meg kell adni, hogy kollégáim tulnyomó része is ezen a hiten van.

Hát itt egy kis tévedésben leledzenek.

Igyekeztem tanulmányozni a gonosztévők nyelvét, hivatalos helyen is akceptált szótárt is csináltam s számomra nem volt meglepő az a fölfedezés, hogy *épp a tolvajvilág sok kifejezést honosított meg az újságíró-zsargonból*.

A sajtó képviselői éjszakai munkájuk után üldögélnek a kávéházban, a pincér ellesi a *kiszólások*-kat, a szomszédasztalnál néhány *bankfiú* figyel és felkapják a szállóigéket, széjjelviszik mindenfelé. Ugyanezt teszik a kabarétündérek, az orfeundák, a különféle *tyúk*ok, *petit femme*-ok, legkivált pedig a *rikkansok*, akik végre is félig-meddig a mi rezortunkba tartoznak s van köztük ha nem is titkos drámaíró, de legalább titkos poéta. A pesti éj-

szaka rongyos kis művésze: a dalos-táncos *Móric*, vagy a *jergli* törzsvendége: a versíró *Bakti* Gyula sok szóróppentyűt népszerűsített így, persze, a *Bab-leves*-csárdában, a toloncházban, a kültelki zughe-lyeken is. És az elménckedő bankfiú olykor előbb el-süti az új szavát zsúron, lipótvárosi szalonban, mint *Bakti* a *Kis Kohn* nevezetű etablissement-ban . . .

Nem egy jól nevelt *házi leány* is tisztában van már azzal, hogy *kajah* a fölényes, jól szituált férfiú, ellentétben a *pibec*-cel, hogy a jelentéktelen, *vics* alak korrektil *nimandnak* nevezetetik s akinek pénze nincs, az *nimolista*, vagy esetleg *pitianer* és *ilyen fiatal!*, sőt *ilyen vérszegény!*, avagy legalább *pepita*. Az alávaló fráter *alfji* és *jó blatt*; a mikor rossz uton szerzi a pénzt, a *dohányt*, akkor *csaklizik*. Ha ügyesen tud kölcsönhöz jutni, akkor *mellbevágja* a *Pali*-t, akinek régenre balek és vureni volt a neve. Ráadásul felhuzza a *vics*-et: ugratja a naiv, tapasztalatlan embert. A *kajah* ellenben, amikor héklizni akarja, így *prütyköl* be az ötkerületi ifjúkának, a *lipótkának*:

— Menjen a *sárgába* (sárga fenébe), maga hülyönc. Üssön magába *Gutman!* (a menykő-guta műneve). Nekem *dumálhat* (cseveghet), egy *hacit* se lát belőle. Lépjön a himes mezőre (a távozás himes mezejére) *écsőrezsem* (édes öregem).

— Ne *hadováljon* (beszéljen) annyit, inkább *fizu* egy *özvegyet* (francia pezsgő-márka: *Veuve Cliquot*).

— *Nimolé!* (Nem, soha.) Se *kajálni*, se *piálni!* (enni és inni). Maga kis *aviatikus!* (kétes existencia, aki a levegőből él.)

Aztán stilszerű felszólítást intéz a pincérhez:

— Kedves pincénkmester, nyilatkozzék kávéilag. (Hozzon kávé.) *Pikfek* poháresében (pikoló-fekete.) Gyorsan el a balfenéken, már rühellem (unóm) önkegyedet.

— Szépen sietek! — gondolja a pincér, mint az *orficsek*-népdal is zengi. — Na hát sietek?

A *kajah* aztán ellebeg egy *szeevasz* (szervusz) kiáltással. Becsáskál a *Királyba*, ahol a *nagynő* a karban énekel. Van egy pár *krondox*, és minthogy nem *szörös szívü*, előadás után viszi a tyukot *vasorázni* és *főzni*, amíg belé nem szeret. Ha jól megy, *szepicsekbe* is mennek. Néha úgy megfőzi, hogy büszke diszkrécióval jelentheti a fiukáknak:

— A tyúk *pista* belém.

— De vízbe hágy — *frócázza* valaki — ha sokat pöncögés (hencegsz).

— Ne mondj ilyet poékám — nem vagyok én olyan *pechfogli*, mint te! A tyuknál egészen *pá-holyban* ülök (nyeregben, előnyben vagyok).

— *Vemazén, pipi!* (Meglátjuk!) . . . *Dumálj* (beszélj) inkább arról, mi volt tegnap az *er-zsikében* (Erzsébetvárosi kaszinó.)

— *Lefrakliztak a bakba!* (Elvesztettem a pénzem a bakkarán.)

— Bankpász? (A bankárnak volt nyerő-szériája.)

— Na, ja. Bedültem a *fodri*-nak. *Góleszbe* gyüttem, az a *fodri* (gunynév) most folyton *pászba* van (jól megy a dolga), már hétfőn is nagy *riszt* csinált (sokat nyert). Aztán *klimeltem* (kibiceltem) a pasinak (pasaszér) *ötér*. Mihelyt a *buger*-t (ötkoronást) megkaptam, föltettem egy *szűkzézre* (aki először vesz kártyát; az ilyen régi kabala szerint okvetlenül nyer). Utána szakálás kéz gyütt (ez rendesen üt) kilences *slaggantyt* csinált (slábert ütött, amely nem veszthet), kétszer paroliztam (ott hagytam a tett pénzt a nyereséggel). A következő *kúra* (a bakkarát fordulója) benyomtám *tizeffet* (tiz forintot) s még egy *amerikai* is sikerült (amerikai paroli — ha a téhez és nyereséghez még félannyit hozzátesznek). A bankár négyszer ujított (új bankot adott), de már nem tudott feltörni, egész *lila* (szegény) lett. Később visszaült a gözbe (a bankárnelyre) és képzeljétek, tizes szériát vágott. A *puangárok* (játékosok) beleszédültek, *fodri* jól retirált, de én már akkor nem *zsugáztam* (játszottam), mert az új pakli-vágáskor *zenét* mondtam (zene — vége, nincs tovább).

Ezeket a *zösszavakat* (kártyajáték-kifejezéseket) csak azért reprodukáltam, mert nagyrészüket már az életbe is kikerült s akkor is használatosak, amikor nem a *blattverésről* csevegnek. Szinte magától értődővé teszi ezt az örületes kártyázás, ami Pesten

mindenfelé tombol. Ha például valakinek jól megy a dolga, így beszélnek róla:

— Pászba gyött.

Ha pedig egy-egy terv *meghiusul*, ilyenformán jelzik:

— *Cvikli* gyött. (Huszonegyes játéknál kis figura, pl. alsó jön az ászra, aztán a tizes, tehát be-fucesol a szerencsétlen flótás.)

Épp így mondják: „*Pléh* ellen nem játszom.” (Pléh — olyan bankjegy, amit nem akarnak fel-váltani), vagy odaszólnak: *Guba, guba!* (Ez már nem a népies ruhadarabot jelenti, hanem azt, hogy elő a pénzzel! — tessék kitenni a *kápet* (készpénzt.) Ha pedig *kétkednek* az illető partner anyagi helyzetének szilárdságában, azt tömören így formulá-zák: *Lila! L. F. S.*

Rövidítésekről esvén szó, az is köztudomásu, hogy *erká* (r. k.) — rég kikeresztelkedett, *zsé* (zs.) pedig — rendezetlen vallásu. *Stri* — Alfonz, ujab-ban Selyem Aladár, a nők fizetett barátja. *Exelni* — fenékgig üríteni a poharat. No és *büzölni*: mali-ciózus, kellemetlen dolgokat mondani valakinek, stb.

Kétségtelenül a tolvajnyelvből valók a társa-sági argónak ezek a szavai: *Falaz* = vigyáz, őrt áll. *Piti* = csekély, kicsi. *Vinkel* = int, jelt ad. *Durmol* = alszik. *Sárga* = gyanus. *Tutira* vagy *huszonnyolcra* vesz = biztosra vesz, könnyen be-csap valakit, simán elintéz valamit az illetővel.

Külön osztályba tartoznak a speciális szakki-fejezések. Tulajdonképen ezek teszik a mi tolvaj-nyelvünket. A komoly és szolid redakciókban is sok-szor értelmetlenül hallgatna a különben művelt ide-gen egy-egy szóváltást. Azt mondja például a fő-szerkesztő:

— Szép a mai *ciceró*

Hát ez persze nem a római férfiú, hanem a *ciceró*-betűfajtaival szedett vezércikk. A *garmond*, a *borgis*, a *petit* épp így betűmegjelölés.

Ha azt kérdezik a *mettörtől*, hogy van-e *kefe*, akkor a redaktor nem a kabátját akarja lepucolni, hanem kefelevonatot kér *korrekturára* (hibajavítás végett) a *mettörtől* (maitre en pages, metrompász, tördelő, aki a betűsorokat hasábokba illeszti, törde-li). Három hasáb — a *kolumna* — egy újságoldal.

— *Fésülje meg ezt!* — mondja a szerkesztő.

Ilyenkor pedig nem valami kócoshaju gyerekről van szó, hanem egy cikkről, amit át kell nézni és javi-tani . . .

— Mi van a *sluszban?* — kérdezik sokszor tü-relmetlenül éjjél után. A *slusz* nem egyéb, mint a könyvomas laptudósító utolsó jelentése, amelyben távirati hírek szoktak lenni.

— *Ilyen vas szencicsek!* — mondja a riporter néha. Ami azt jelenti, hogy érdekes riportja, szen-zációs anyaga van. Ha leleplez valakit, beadja a *gólt*, beprütyköl az illetőnek, de az is megesik ese-ménytelen időszakban, hogy *hasriportot* adott le, vagyis olyan cikket, amelyiket a „hasából” irt, a fantáziája gyártott. A lemaradt *kortell* (az ellentá-borban szövetkezett kollégák csoportja) másnap az-tán beadhatja a *göböt*, a *deftert* — megtámadhatja egy cáfolat kapcsán. Olykor nagy *ricsaj* (zürzavar, lármá, kiabálás, mulatságot is jelent) támad a saj-tóban (a rendőrségi sajtóirodában). De a *ripik* (re-porterek) hamar békülnek és nagyobb *stósz*t (dol-got, á. é. tévedést) is elnéznek *slappaynak* (a kez-dő riporternek, aki egy-egy vén róka adlátusa.)

Egy csomó legendás szállóige is magyarázatot kérne itt. Talán leghíresebb ez a vészkiáltás:

— Összedült a kolumna!

Ezt mondogatta be ugyanis egyik ötletes kollégánk, valahányszor kirugott a hámból és a fe-lesege szemrehányó tekintettel fogadta. A *szegény* kolumnának persze semmi része sem volt abban, hogy a derék ur hajnalban vetődött haza, de a laikus uri asszony sokáig elfogadta mentéségül a „nyomdai katasztrófát.”

Sokat lehetne még beszélni a műhely titkaról, a zenebivalyról, az elmebajnokról, a kuvertás közzag-dásról, az Álhírlap és Vidékéről, a veseasztalról, a gerváz lezsényekről, a sáfokról és sáfokról, de hát minden nem fér el egy ilyen cikkecskének a kereté-ben. Elég ennyi — *ötér!*

Tábori Kornél.